

Ба 106 969

5-17906

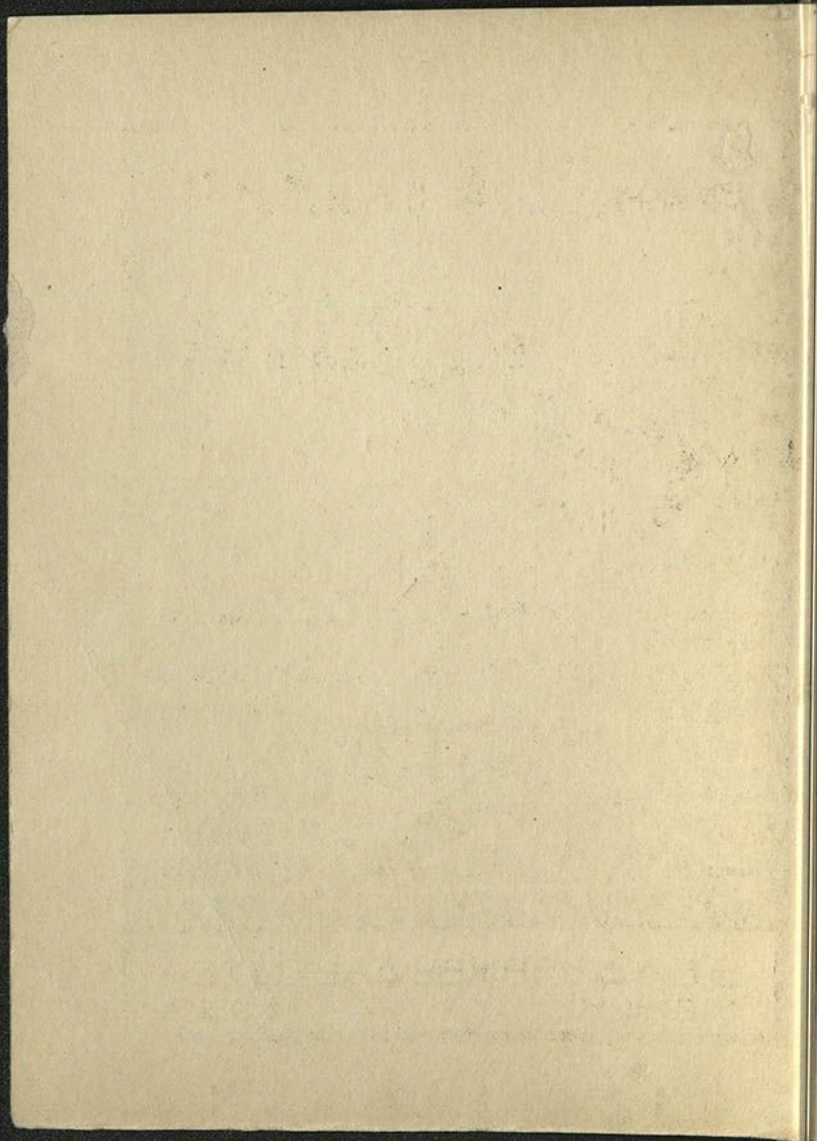
АЛЕСЬ САЛАСУБ

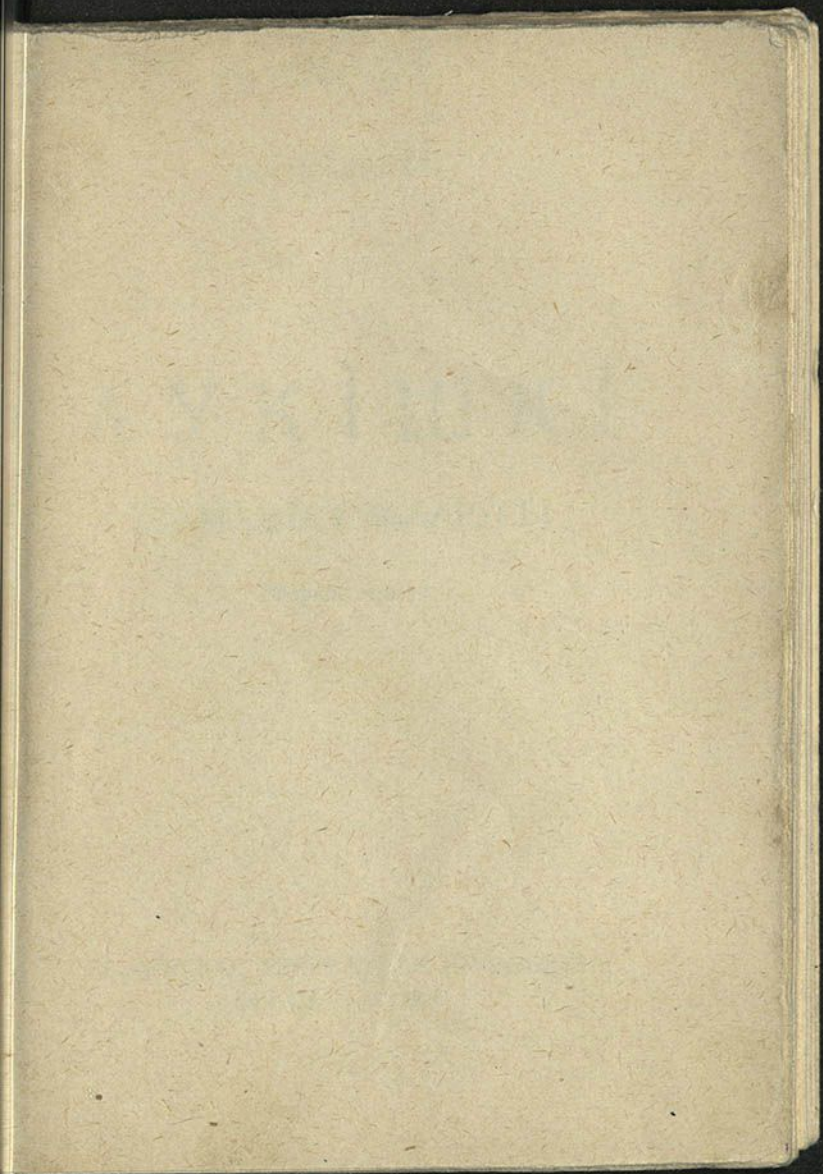
ДУКІШКІ

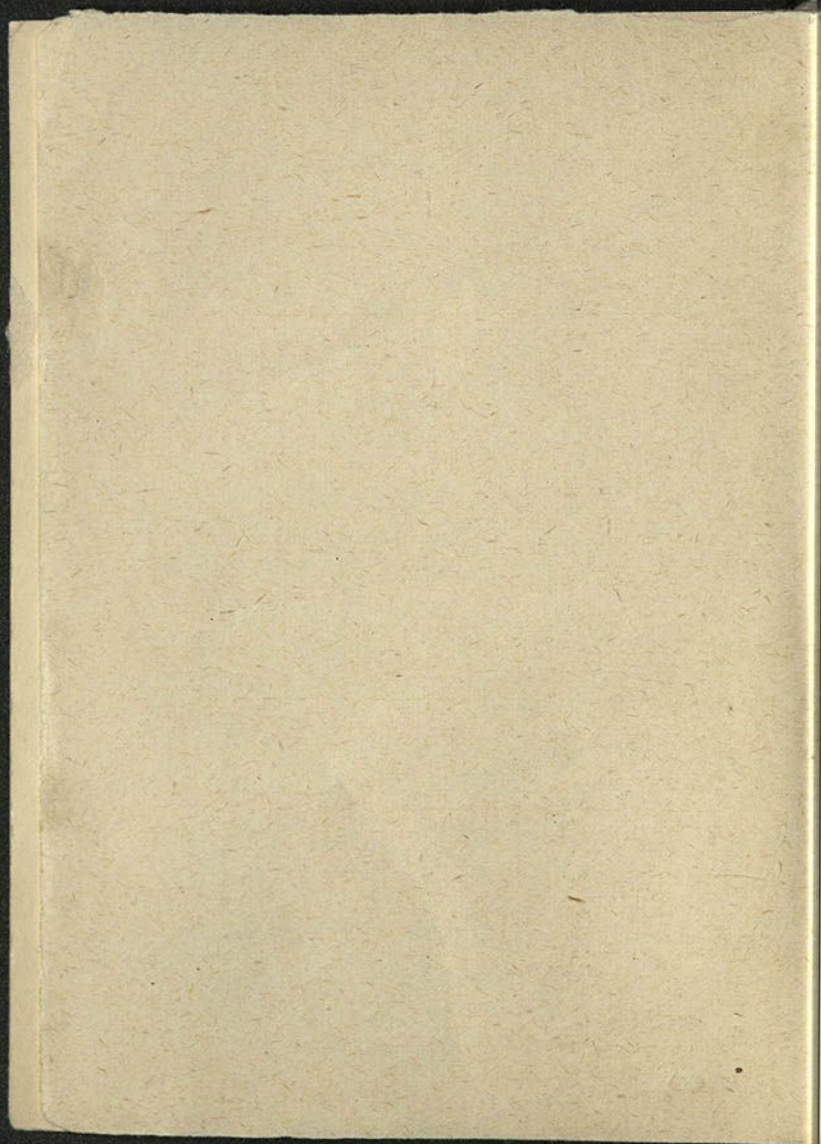

ВЕРШЫ
З
ЗАХОДНЯЙ
БЕЛАРУСІ

БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА
МЕНСК 1989

~~№ 7275~~

Ба 106969

Ал. САЛАГУБ

ЛУКІШКІ

(ЗАХОДНЯЯ БЕЛАРУСЬ)

Зборнік вершаў

Бел. бібліят. 0 106969
1994 г. *

БЕЛАРУСКАЕ ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА
МЕНСК — 1929

Беларуская
Бібліятэка
БССР
Менск

Надрукавана ў друкарні
Беларускага
Дзяржаўнага
Выдавецтва.

Заказ 193.

2.000 экз.

Галоўлітбел 1009.

25. 0 4. 2009

Любаму таварышу

АРСЕНЮ КАНАЧЭЎСКАМУ

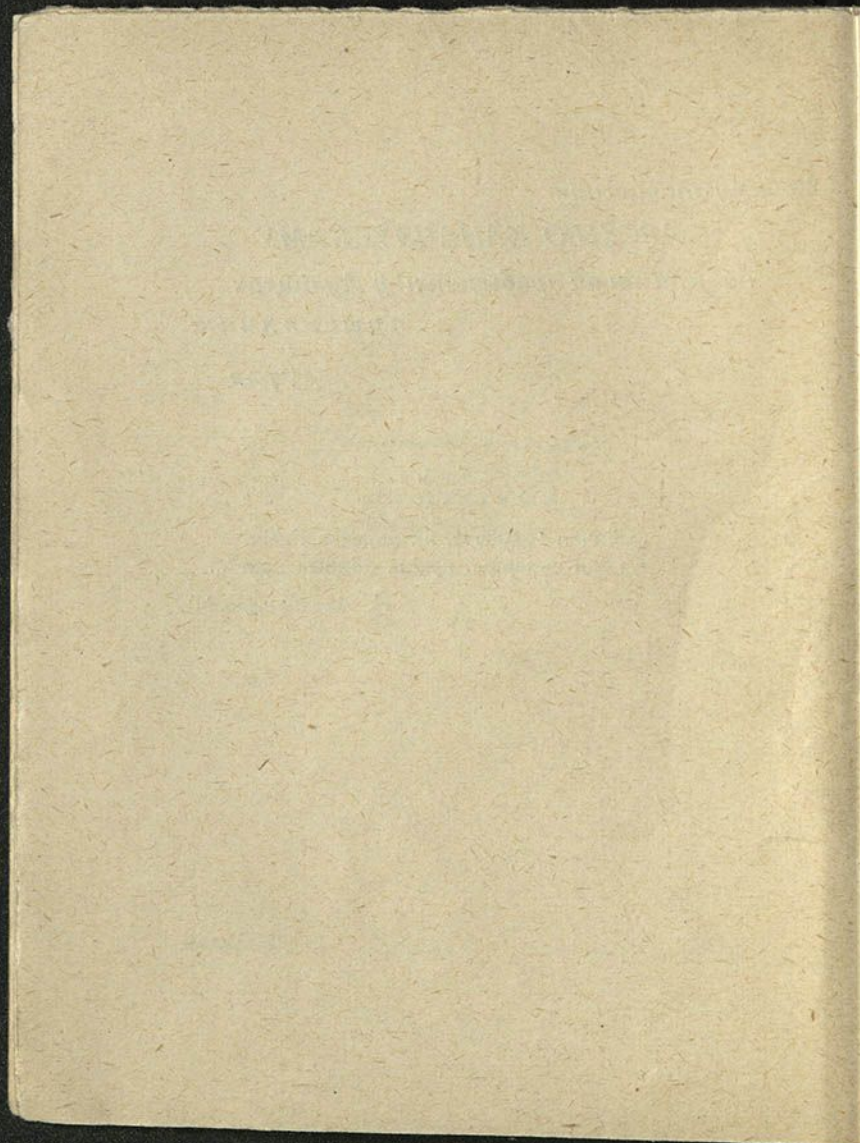
на успамін аб прабываньні ў Лукішках

прысьвячаю

АЎТАР

„Сёвья Польшча, як царская Расія,
Краіна сьмерці... краіна цёмных крат“...

А. Александровіч

ПРАДМОВА

„Беларусь, Беларусь, Беларусь!
Колькі сьлёз і крыві на загонах
Нашы ворагі тут разьлілі“.

Ал. Салагуб.

У той час, калі ў аднэй часыціне Беларусі гаротнікі ніў і фабрык, пры дапамозе сваіх пабрацімаў, ушчэнт здрузгталі спрадвечныя ланцугі няволі, што зьвінелі над краем, у той час, калі магутны, бурлівы Кастрычнікаўскі вал змывае балота мінулых вякоў, калі супольнымі патугамі магутны пролетарыят рэальна будзе соцыялізм, з кожным днём атрымліваючы новыя і новыя перамогі...

У гэты-ж самы час на другой палавіне „ніў і палёў“ Беларусі—сьвішча панскі бізун, „на грудзёх ляжыць ланцуг, рукі, ногі моцна скуты“. Усё жывое, усё сьветлае, радаснае паліваецца сьлязьмі і крывёй.

У сырых скляпеньнях польскіх вастрогаў мардуюцца тысячы лепшых сыноў нашых ніў і фабрык, лепшых барацьбітоў з панскім пры-

гонам, з хлусьлівай буржуазнай дэмакратыяй, з яе „культурай“ і „цывілізацыяй“. Яны—не злачынцы, не разбойнікі,—яны тыя, што „чуць ня хочуць путаў звону“, якія хочуць, каб над усім сьветам разьвяваўся „сьцяг Маркса—Леніна“.

Фашыстаўская ўлада кідае іх на мукі, на голад, на хваробу, на паступовую сьмерць у адзіночных „магільных тунэлях“ толькі дзеля таго, што яны „новых дзён дзеці“, што яны шчырыя выканаўцы загадаў магутнае гісторыі.

Але ні бізуны, ні ланцугі, ні сырыя муры казэматаў, ні трэск паламаных „жэбраў“ ня маюць моцы ўстрымаць „поступ новых дней“, ня ў сілах зламаць волю тых, што „сярод магільных пліт-каменьняў“ чуюць „поступ новых дней“. Бо ў іх закутых ланцугамі „грудзёх—вясна, цвіце ў жылах Май“.

Не палохаюць іх „дні буднічнае прозы“, бо „ў грудзёх поэзія бурліць“.

Аўтар зборніка вершаў, прапанованы ўвазе чытача, Алесь Салагуб, адзін з дзесяткаў тысяч тых, якія яшчэ да сёньня у Польшчы слухаюць „звон ланцугоў“ у чатырох вузкіх сьценах вастрожных камэр польскіх „дэмакратычных“ Лукішак, Вронак, Павіяку, Равіча.

✓ Большасць ягоных вершаў напісана за час прабываньня ў польскім вастрозе Лукішкі. Вершы ня блішчаць характвом формы, мала таксама і арыгінальнасьці у іхнай форме, месцамі

яны крыху і каравыя, часам прозаічныя. Але справа ня ў гэтым, ня ў прыгожай форме, не ў надворным бляску. Ды ці можа быць бліскучая форма там, дзе крывавае жыццё? Калі-б крывавае жыццё поэты ўклаў у плястычныя, мяккія, бліскучыя формы, то мы-б напэўна казалі, што вешы нікуды ня прыдатны. Але вершы Алеся Салагуба ня гэткія, яны поўны палкага юнацкага пачуцця, яны гучны крык маладога сэрца, закаванага кратамі, па палёх, па пакосах, буйных рэчках, па магутнай барацьбе з нядоляй народнай.

Вершы Салагуба каштоўныя асабліва тым, што знаёмяць нас з тымі тайнікамі чалавеча псыхікі, чалавечых перажыванняў, „калі хочацца жыць і змагацца“, і, калі гэтае хаценьне параліжуецца „звяканьнем путаў“, кратамі і іншымі арыбутамі „дэмакратычнае“, цывілізацыі.

„Сыны надзей“, „сыны волі“, „арлы маладыя“, што каратаюць „у магільных тунэлях“, вострагах вясну юнацтва, не безнадзеяцца, ня сумуюць, ня губляюцца, не закопваюцца самі ў сябе, а „душою—сэрцам і моцны, і цьвярозы“, ім „аднастайнасць ня страх жыцця“, бо пераконаны, што паны „ня здушаць ў Лукішках сырых Комуны Усясьветнай ідэю“.

Бо ідзе ўжо „народная вясна“, вясна перамог, вясна радасьці. Ужо пасьпелі тыя сілы, якія выкліканы гісторыяй здружэцца востражную

Польшчу, гэтага „падхаліма і найміта даляра“,
разам з ёю сьмяротна схіснуць клясу эксплё-
ататараў.

... „У грудзёх гарняка ўжо курыць дынаміт,
Захаваны у складках цярпенья“.

І не за гарамі той час, калі цярплівасьці
прыдзе канец і калі палкі дынаміт з разбура-
ючай сілай выбухне ў сэрцах працоўных сьве-
ту—і гэты выбух прынясе сьмерць усім эксплё-
ататарам і іхным катам.

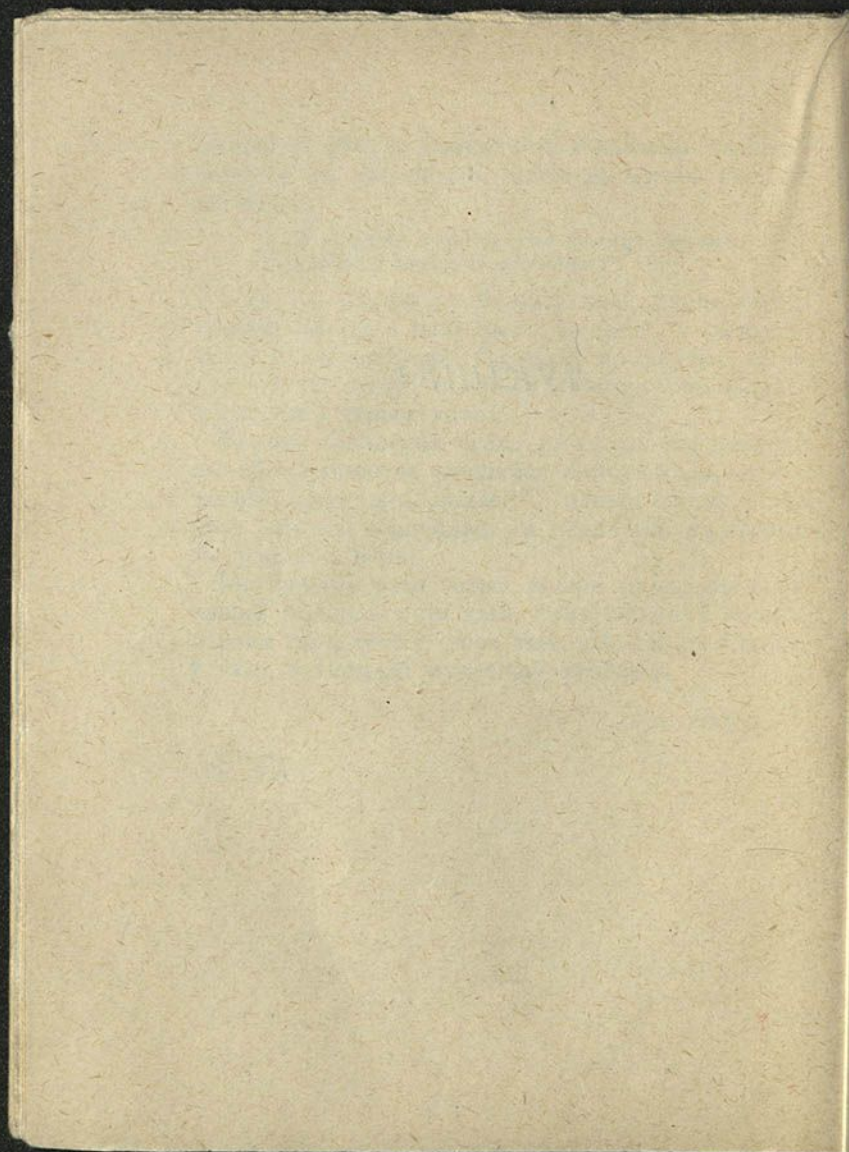
Вершы Салагуба—гэта ня песьні вастрожнай
жальбы і сумоты, распачы, самотнасьці, гэта—
песьні „цяплыні надзей“, песьні веры, што
„час помсты надыйдзе, ён недалёка, ня страць
ты надзей і веры“.

Мы шчыра раім гэтыя песьні барацьбы ўсёй
нашай моладзі, усім тым, каму родна і дорага
справа працоўных, усім тым, чые сэрцы б'юцца
ў тахт з сэрцамі мучанікаў капіталу.

Л. Бэндэ.

Менск,
5-ІІ 1929 г.

ЛУКІШКІ

МАЕ ВЕРШЫ

„Песьня мая ня ўзышла сярод кветак,
Кветак цвітучага вечна паўдня“.

Я. Купала.

Мае вершы—то гімны надзеі,
Маладняцкага сэрца агонь.
Гэта—песьні віхур, шугавеі
Каля чорных вастрожных вакон.
У іх чуецца радасьць і бура,
У іх чуецца музыка, рытм,
Закаванага сэрца ў кануру,
Дзе нябачны ні сонца, блакіт.

Мае вершы—мае абаронцы,
Дактары ад сухотаў, журбы,
Ад бязьдзеяньня, суму бясконцага,
Ад мярцьвячыны, сьлёз і нуды.

Мае вершы—ня вершы палацаў,
Гэта вершы жаданьяў вясны,
Гэта вершы змаганьня і працы,
Мае лепшыя думкі і сны.

Рытмавалі іх шэрыя краты,
А тахт мерыў жалезны запор.
Вось таму выглядаюць шурпатымі,
Ня блішчаць апрацоўкаю форм.

Вільня.

Лукішкі—вастрог.

25/ХІІ—27 г.

ЛІПНЕВАЙ РАНІЦАЙ

„Ubi vita, ibi poesis“.
(Дзе жыцьцё, там—пэзія).

Ліпнёвай раніцай ўздыхала неба,
Ў паветры пахнула расою. Цішыня.
Туманам грудзь акулала зямля,
Зялёным пырнікам асыпалася глеба.

Прасторы глыб, блакітная дуга
На кругазоры лесу апусьцілась,
Пад грудзі з больлю сэрца закацілась,
Гняздо зьвіла ў грудзёх маіх туга.

У вастрозе раніца кадзіла дым вясны.
Пад ціўканьне на даху вераб'ёў.
Клубок дзяцінай радасьці і днёў
Разьвіўся. Спакой укралі сны.

Бялеў туман ў паветры малаком,
І малака прыемны пах каровы

Заказытаў мне нос. Курыўся дым вясновы.
Вастрог душыўся кратаў талакном.

З далі даносіцца мне трахтаньне дарогі.
Аб сьветлай раніцы задумалася даль.
У хмаркі бела-сіні шаль
Сьцягнулі месяца бялеючыя рогі.

У вастрозе раніца кадзіла дым вясны.
— Кра!—Кра!—На даху чорная варона,—
І гэты крык, падобны сьмерці стогна,
Трывожыў мой спакой, каханьне, сны.

Агністы пук, куль сонечнай саломы
Праз краты пырснуў, дрыгнуў на пасьцель,
І туману расплывісты кісель
Растаяў, зьнік, як гукі звону.

Агністы пук лізаў цэменту ногі,
На даху вераб'і спраўлялі гучны хор,
Сьмяялась даль, сьмяяўся кругазор,
Здалёк няслося трахтаньне дарогі.

Трр! Сьвісток. Вастрожнікі ўсталі,
Сьмяюцца з лёх і кашляюць з вакон;
І фабрыкаў працяжны, востры стогн
Хавае раніцы ліпнёвай чары.

Ліпнёвы дні, як вечнасьці кудзелю,
Прадзе майго жыцьця верацяно.
Як гаспадар бязбожны ў нядзелю,
Перасыпаю дні, як на таку зярнё.

Душою, сэрцам я—і моцны, і цьвярозы,
Мне аднастайнасьцяй ня страх жыцьця:
Я пролетар, я—новых дней дзіця;
Ня страшны мне дні буднічнае прозы.

Ў грудзёх маіх поэзія бурліць,—
Я—валадар над ўласнаю красою,
Я песьні барацьбы нясу з сабою,
Я жыць хачу, цярапець, кахаць, тварыць.

Лукішкі.
25/VI—27 г.

ДВА ДРУГІ

Ў мурых на цэмэнце сухім
Кусток разросься малачаю,
І ён, як я, сарваны з краю
Віхуры посьвістам глухім;
Дзянькі юнацтва каратаю
У лёхах цёмных і сырых.
Мы сябры два—адна ў нас доля:
І ён бяз сонца, як і я,
Абодвум нам сьмяецца воля,
Абодвум сьніцца нам вясна.
Ад родных ніў, жыцьця красы,
Ад ўсплёскаў радаснага маю
Сарваны з роднага мы краю
Дязом зьнішчаючай касы.
Ды ў грудзёх няма зьнямогі.
Міне народны, цяжкі сон.
І ў мурых сырых вастрогаў
Праб'ем для сонейка вакно.

Лукішкі.
10-VI—27 г.

У ВАСТРОЗЕ

I

Затукала сэрца красою.
Пагляд мой склізнуў за вакном,
Дзе месяц сьцюдзёнай стругою
Па небу разьліў малако.

Іскрыцца скляпеньне агнямі,
Мільгне, праляціць мэтэор.
Люблю аглядаць я начамі
Таемны, глыбокі прастор.

У чорнае неба праз краты
Расчулены кідаю зірк,
Туды, дзе раскінулісь хаты,
Дзе сонечны плёскае вір.

Спакойнага месяца зьзяньне
У грудзі ўлівае спакой.
Расьце і краса, і каханьне,
І думкі бягуць чарадой.

І жудасна ціха навокал
Маўчыць, як магіла, турма.
А хвілі паўзуць так павольна,
Як з багны вячэрня ямгла.

З сусьветам зліваюцца думкі.
І рытм я сусьвету лаўлю.
І цёмнае ночы лятункі
Падслухаць з-за кратаў магу.

Я чую, як зоркі гавораць
Аб дзецях нікчэмных зямлі.
Я чую сарказмы прастору
Над зацьвільлю цёмнай турмы.

II

Сьмяюцца курчавыя хмары
Брыжамі, начным хараством,
За кратай сьмяюцца абшары
Над чорным турэмным вакном.

Ціша... Магільная ціша
Над домам няволі лягла.
Застыглі панурья нішы,
Їх ночы імгла спавіла.

Мроі мае на прасторы,
Пагляд мой живе за вакном,
Дзе вечныя ткуцца вузоры,
Дзе месяц разьліў малако.

Лукішкі. 1927 г.

ЗА КРАТАМІ

*Прысьвячаю таварышом, якія
наведвалі мяне ў „Лукішках“*

Наведкамі, сябры,
Прыносіце ў катух
Палёжку мне
І волі дух.
Жвавей бруіць
У сэрцы кроў мая.
Шчасьлівы я,
Што ёсьць яшчэ
Для каго
Жыць.
За сеткаю
Я трапячу
Усімі фібрамі душы,
Бо ў труну маю
Прыносіце вясну,
Жыцьця і пачуцьця
Стругу.

*

Мы гутарым бяз слоў.
— Як справа?
— Як з ячэйкай?
— Мо' правалы?
А над табой
Снуюць,
Снуюць
„Дазорцы“—канавалы.

*

Зьвініць ланцуг,
Ключы...
— Бывай!
— Бывай!
Ізноў адзін...
Ды ў грудзёх—вясна,
Цьвіце ў жылах май.

Лукішкі.
12-X-27 г.

М Ы — А Р Л Ы...

„Чи смутные взоры поникли к земле?
Пытливо глядим мы вперед“...

Т а н.

*Таварышу па „Лукішках“—Арсеню К.
прысьвячаю*

Браце любы, Арсень, мой таварыш,
Ня журыся ў скляпеньях сырых.
Нашы мукі ня згінучь надарма,—
Мы ўпляцём іх у косы зары.

Глянь на рукі мае маладыя,
Ці-ж то ім насіць цэпку-ланцуг?
Сьмейся, брат.
Мы ня плачам, ня ныем,
Хоць канае і сэрца, і дух.

Глянь у сінюю даль, як мігцяцца
На Ўсходзе вясёлкі агні.
Чуеш гул над зямлёй разьбягаецца.
У муках родзяцца новыя дні.

Сьмейся, брат, рагачы над нядоляй,
Хай абсыпе нас палачны град.
Наша моц—у палёце да Волі,
Мы—арлы, і няма для нас крат.

Лукішкі—вастрог.

19-VI—27 г.

ЯК ПАШЧЫ КАМЕННАЙ ЦЯСЬНІНА...

Як пашчы каменнай цясьніна,
Як дошкі жоўтыя труны,—
Чатыры вузкія сьцяны
Вастрожнай камэры бліснулі.
Як увайшоў, ў вушшу гримнулі
З ласкотам дзэверы на запор—
Бывай, каханьне і прастор,
Бывайце, радасьць, сонца, гульні!
Злацешна краты пазіраюць,
Няволі песьню запяваюць
Для госьця новага свайго,
А госьць ня цяміць аднаго:
Нашто трывожаць вязьням сон
Абсацы найміта-салдата,
Нашто і краты ля вакон,
Калі ўвесь край сядзіць за кратай.

Лукішкі.

30-VI—27 г.

ВАСТРОЖНЫ КВЕТНІК

Дзе ад таполі лісьцяў срабрыстых
Аksamіту лашчыцца цень,—
З вапняковых цагелак сьняжыстых
Як вясковага пеўня грабень,
Зроблен кветнік. Удзень
Бзымчаць пчолкі махнатыя, мухі,
Мітусяцца над ім матылькі.
А этэрныя крыльчэчкаў рухі,
Як ад сьвечак мігцяць аганькі.
Ў гэты міг мне нічога ня трэба,
Я красы чую ў сэрцы прыліў.
Для мяне ўсьміхаецца неба,
Васількі сярод сьпеючых ніў.
Радасьць, радасьць па жылах агністая,
Як патокам зальле мае грудзі.
Бачу сьняе неба празрыстае,
І жыцьця свайго прайдзены пуць.

Чую песьню вячэрнай парою,
Жабаў крэхт каля гразкіх балот.
Калі вецер шуміць асакою,
І калышацца ціха чарот.

Ў гэты міг мне нічога ня трэба,
Я красы чую ў сэрцы прыліў.
Для мяне ўсьміхаецца неба,
Васількі сярод сьпеючых ніў.

Лукішкі.
22.VII—27 г.

НА ПРАГУЛЦЫ

Сьветла!
Блакiт!
Вышыня!
За мурам сьмяецца прастор.
Птушак мне чуецца хор,
Пошчак і сьвіст салаўя.
Наўкола грады, нібы гусі,
Ходзім, ўздымаючы пыл.
Сьнім аб палёх Беларусі,
Дзе плача начамі палын.

*

Гручаць па дарожцы калодкі,
Б'юць рэхам халодным у мур.
На тварах—усьмешкі салодкія,
У сэрцах—клякочуць віхуры.
Весела!

Сэрца згарае ў надзеях.
Расхрыстаны грудзі... а твар—
Сонцам вясны палыхае,
І ловіць касуляў загар.

*

Скончана. Ў камары хутка.
Гоняць з прагулкі. Ёдзём...
Прарвалася шчасыця мінутка,
З салодкім рассталіся сном.
Гручаць па драбіне калодкі,
Ляскоча запор і замок.
Бывай! Маё сонца далёкае,
Бывай, лятуценняў куток!
І сэрца хвалююць ўспаміны,
Пра волю, касу, сенажаць,
І вочы— пралескі дзяўчыны,
Ў душу маю томна глядзяць.
Досыць. Даволі! Даволі!
Нічога ня шкода, ня жаль.
Тады шчасьліў, калі воляй
Напоўніцца родны мой край.

Лукішкі,
18-VI—27 г.

АСТРЫ-НЯВОЛЬНИЦЫ

„Лепшы сын краіны
Сёньня катаржанін...“
А. Александровіч.

*Хв. Ільяхавічу—
таварышу па „Лукішках“.*

Завялі чароўныя астры
На кветніку ў сыценах сырых.
Вецер васеньні зашастае,
Нізка прыб'е да зямлі.
Бедныя! Счахлі ў няволі,
Далёка ад ніў і лугоў.
Ім не вярнуцца ніколі
Ў гародчык вясковы, дамоў.
Толькі васеньняю ночкаю
Месячык ясны ўзыйдзе,
І з атуманеных вочак
Сьлёзкай лісткі абалье.

*

Эх, мой пакрыўджаны Тодар,
Успомні вучнёўскія дні.
Песьцілі ў сэрцах для Ўсходу
Лепшыя думкі і сны.
Усё, чым жыло, трапятала
Сэрца тваё ў грудзёх,—
Цёмная крата стаптала,
Чахне ў халодных мурах.
Вер! Яшчэ вырастуць краскі,
Прыдзе і наша вясна.
Сонейка вечныя ласкі
Яшчэ ўсьміхнуцца і нам.

Лукішкі.
22-VIII—27 г.

РАЊІЦА ЛЕТНЯЯ

Раніца летняя, раніца!
Млявасьць, маўчыць небастык...
Лізнуўся па шэрым цэмэнце
Касулі крывавай язык,
Затросься,
Задрыгаў,
І зьнік...

Ціха і сьвежа ў паветры.
Эх-ха-ха! лёгка ўздыхаць,
Вёску, лугі ўспамінаць—
Шчасьце мінулага лета.

Сонца крывёю рабіны
Умурзала неба, прастор.
Песьня ліецца дзяўчыны,
Водклікам поўніцца бор.

Эх, каб мне кірку ў рукі—
Востры клінок, далато,
Жвава-б ў сьценах бяз мукі
Раніцы высек вакно.

Лукішкі.
27-VI—27 г.

✓ ДА МЯНЕ ВЕРАБ'І ПРЫЛЯТАЮЦЬ

(Тыянк?)

Да мяне вераб'і прылятаюць
І садзяцца на краце маеі.
Чык-чы-лік. Чык-чы-лік!—напяваюць,
Сэрцу стане цяплей і мілей.

Не пяі, не пяі, верабейка,
Бо ня ў сілах з табой паляцець,—
Дзе над рэчкай галосіць жалейка,
Стракацяць кавалькі ў траве.

Заржавела каса пад страхою,
Сіратліва глядзіць барана.
Не змагацца мне ў лузе з травою,
Не скародзіць мне родны дзірван.

О, хацеў-бы ляцець я з табою,
Дзе Вяльля ўецца стужкай, бяжыць,
Дзе над рэчкай вячэрняй парою
Асака аб былым шалясьціць.

Паляцеў-бы я ў родны куточак,
Да матулі сваёй дарагой.
Падзяліў-бы з ёй жаль, смутак ночак..
Разьвітаўся-б са смуткам, журбой.

Не пяі, не пяі, верабейка,
Бо ня ў сілах з табой паляцець,—
Дзе над рэчкай галосіць жалейка,
Стракацяць кавалькі у траве.

Лукішкі.
20-І 1928 г.

(М. Д.)

Ці помніш пару красаванья?
І шэлест буйных каласоў?
Ты падарыла каханьне—
Першы дзясвочасьці сон.

Мне васілёк прышпіляла
Чысты, як пацерку сьлёз.
Знаю, ты шчыра кахала
Край лятуценьяў і кроз.

Рвалі ў садзе мядункі.
Сэрцы жадалі згарэць,
Помніш? Я краў пацалункі,
Ты-ж усьміхалася мне.

Моладасьць лёгкай імглою
Дзесь уцякла ў нябыт.
Проза разбурыла мроі,
Як хваля нязьвязацы плыт.

Вочаў агонь пагасьне.
Як мітульга, як сон.
Дзе ты падзелася, шчасьце,
Ціхіх бясклопатных дзён!.

Ды не шкадую мінулага.
Мне маладосьці ня жаль.
Толькі вярніся былога
Сэрца юнацкі запал.

Лукішкі.
21-VI—27 г.

ПЧОЛКА-НЯВОЛЬНІЦА

Па камэры водыр разліўся.
Цераз краты ўляцела пчала.
Я раптоўна душой ажывіўся,
Ўстрапянулася думка мая.

Прад вачыма мігцеліся нівы,
І жыты, і аўсы, ячмяні.
Вецярка ў каласох пералівы
Навявалі чароўныя сны.

(Дзесь бруіла ў імшарах крыніца,
Вытрыскаючы *) срэбра стругу.
Крышталёвая сьлёзка-вадзіца,
Калыхала вясельку дугу.

(Дзесь скрыгікалі ў вёсцы вароты,
Чуўся студняў адалены скрип.
І пялёнка салодкай дрымоты
Авінула загоны, палі.

*) Вытрыскаць—пырскаць.

А жаўронкі на крыльях ірвалі
Неабнятны, глыбокі блакіт.
Хараству, барацьбе гімн складалі,
І жыцьцю за кіруючы рытм.

Ах!.. Гэта-ж крозы аб волі,—
Перажытага шчасьця ўспамін.
Пчолка мне напяяла аб долі,
Беларускіх забытых нізін.

А сапраўднасьць... О, чорная проза!—
Пчолка б'ецца трывожна крылом.
Яе вабіць ліпа і бяроза,
Верасок і прастор за вакном.

Як трывожна, нэрвова ля шыбы,
Па каморы панурай зьвініць.
Я-ж загонаў успомніўшы скібы,
Хацеў пчолку на волю пусьціць.

Але госьця мая не драмала,
Праз балонку і краты у даль
Мітуснулася, зьнікла, прапала...
Для мяне пакідаючы жаль.

Лукішкі.
24-VIII 1927 г.

ПАСЫПЛЮ КРОШАК...

Пасыплю крошак на ваконца,
Мо' салавей іх паклюе,
І ў часе дня, як будзе сонца,
Ў падзяку песню запяе.

Мне ўсьміхнецца луг шырокі,
Палын зялёны з лебядой,
І тонкі месяц яснавокі
Блісьне над ставам, над вадой.

І колас жытні над мяжою,—
Вусаты схіліцца ячмень.
І будуць баяць казкі волі
І згоняць з твару смутку цень.

Лукішкі.
20-V—1924 г.

ВАСТРОЖНАЕ МЕНЮ

(у „Лукішках“)

Крупіна за крупінай
лятае з дубінай“.

(Народная прыказка).

У вастрозе, седзячы гады,
Чаго тут, браткі, не скаштуеш?
Чаго, чаго, а ўжо вады,
Хоць утапіся—не шкадуюць.

Наранку ўстанеш—чорнай кавы
З цабэрка ў міску наліюць,
Хоць смак яе крыху гаркавы,
Але ў горы й сьлёзы п'юць.

„Ваўчок“ лапоча—даюць „коксу“,
Як хвігу, голад замарыць.
І так жалудак апалошчыш,
І да палудня мусіш быць.

Даюць палудзень—не хапайце!
Бо схопіш пэўне чарвяка.
А добра лыжкай пабаўтайце,
То зловіш пэўне і... жука.

Праз краты выкінеш ахвяру,
Бо што-ж ў горы ты парадзіш?
За міску з лыжкаю засядзеш,
Ды болей духу, болей пары.

Сярбаеш—поліўку, пансак.
Спацее лоб, язык замочыш.
Ясі, ясі, а есьці хочаш,
Ды што-ж парадзіш, небарак?

Мінуў палудзень—і вячэраць
Ужо здаецца-б і засеў,
Бо кішкі пацеры гавораць,
Вала здаецца-б з скурай зьеў.

Вячэра, марная вячэра—
Вадзіца чыстая, гарох...
Халера ты, вастрог, халера,
Дзе-ж тут „культура“, дзе-ж тут „бог“?

У панядзелак—„жур“ і грэчка,
Ў аўторак—кава і капуста.

У сераду—фасоля, грэчка,
Ў чацьвер—пансак і „коксу“ луста.

А прыдзе пятніца—і бульбы
Даюць, як толькі на паказ,—
І селядца памазаць зубы,
Куснуў, лізнуў,—глынуў зараз.

О, пяты дзень ў „Лукішках“—сьвята,
Чатыры блюда ўраз даюць:
Тут—„сьледзь“ гнілы, і ой багата
У міску кавы падліюць.

Ў суботу—кава, пансак, грэчка,
Ў нядзелю—„журак“ і пансак.
І таем мы, як з воску сьвечка,
Ды што-ж парадзіш, небарак?

І так, у кола дні за днямі:
То кава, жур, гарох, пансак.
Жукоў заменяць аваднямі,
Ды што-ж парадзіш, небарак?

Лукішкі.
15-VII—27 г.

КОМСАМОЛУ ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ

Хай кроў бруіць з грудзей тваіх
Ў сырых скляпеньнях дэфэнзывы.
Не выдавай сяброў сваіх,
Залётных думак і парываў.

Хай зломяць жэбры, ды з грудзей
Ня вырваць сэрца і імкненняў,—
Заветаў ленінскіх—вучэньня,
Вялікіх ленінскіх ідэй!

Лукішкі.
20-XI—27 г.

БЫЛІ МНЕ ЗАКОВАНЫ РУКІ

Былі мне закованы рукі.
Па бруку я горда ішоў.
Хоць ў сэрцы цясьніліся мукі,
Ды я не хаваў ланцугоў.

Сонца сьцежкі сьвятлом аблівала,
Пялюсткамі абсыпала сад.
Мо' таму маё сэрца ірвалася,
Што ня вернецца воля назад.

Хціва вочы праходняў глядзелі
На зіяючы стальлю ланцуг.
Ў гэты-ж час мае думкі ляцелі
Ў зялёны красуючы луг.

Ну, чаго-ж вы, чаго вы ня бачылі?
Маладосьці пяюць хаўтуры.
Мо' вам дзіўна, што я ня плачу,
Хоць зьвіняць на руках ланцугі.

Ссохні, племя пястованых трутняў.
Я ня буду прад вамі плакаць.
Свае раны ад цяжкіх путаў
Буду кроўю і помстай латаць.

Мне ня жаль, што юнацтва загіне
У вастрожных мурах, цішыні.
Але цешуся я, што пакіну
Сярод стрэхаў бунтарства агні.

Дык гручыце жалезныя путы,—
Чорных плямаў ня будзе на мне,
Бо цярплю за гаротных, разутых,
Бо я мрою аб сонцы, вясье.

Лукішкі:
7-VII—27 г.

* * *

Плакала неба дажджом,
Бомкалі волавам капкі.
Пухкалі бурбалкі-жабкі
На жвіры ля сьцен за вакном.
Кап-кап-кап-кап!

Зьбягала вадзіца цурком,
З цыны сінеючай, даху.
Бомкалі кроплі у бляху
Разьбітым гліняным гаршком.
Бом-бом-бом-бом!

*

Сьветла! Мінулі дажджы.
Жаўранак ўзьвіўся высока.
З сіні празрыстай, глыбокай
Чуюцца песьні вясны.

Толькі ля кратаў трывога,
Нам не сьмяецца прастор.
Не далятае к вастрогу
Вохнасьць ліпы і чабору.

Лукішкі.
25-VI-27 г.

ГАРМОНІК

У віхуры, ў дзікіх скоках
Льлюцца, плачуць галасы.
У вострог да цёмных вокан
Лезуць, ціснуцца басы.

Вух-ха-ха!

Вух-ха-ха!

Сэрца млее, сэрца ные.
Дамоў хочацца ляцець.
Хоць платы ля хат старыя
Я хацеў-бы паглядзець.

Гукі плачуць, гукі льлюцца,
Ў вадгалосах чуцен стогн.
То заплачуць, то сьмяюцца.
Ў гуках чуецца разгон.

Разам з музыкай гармоня
Думкі сьветлыя сную.

І бягу на родны гоні,
Ў вёску бедную сваю.

Пад страху з сівой саломы,
Я бягу да родных хат,
Да бацькоў ў куток знаёмы,
Дзе кроў смокча польскі кат.

Эх, здаецца-б з гукам ў поле
Паляцеў-бы я дамоў
Памагаць там на прасторы
Братом вырвацца з акоў.

Але жаль! Я сам у путах,
На грудзёх ляжыць ланцуг.
Рукі, ногі моцна скуты,
Толькі вольны сэрца й дух.

Чую шопат сьпелай нівы,
Каласы бягуць гудуць,
Як-бы хваляў пералівы,
Думкі ў даль плывуць, плывуць.

Ўсюды поўна зьзяньня сонца.
Ў сонцы плавае зямля.
Толькі ў нашым у ваконцы
Сонца, радасьці няма.

Пад гармоня пералівы
Бягу думкаю з-за крат
На прастор, у жыта, нівы,
У садок, да родных хат,

Лукішкі.
30-VI—27 г.

* * *

Прохаладзь васеньня
Цікаецца ў камору.
Лебедзем калышыцца
Над Вільняю туман.
А грудзём маім
Так прагнецца прастору,
Так хочацца пазбыцца
Мукаў, ран.
А навакол турмы
І мляўкасьць і драмота.
У скляпеньнях зьвякне,
Чэркне ключ.
І дзень за днём,
Нядзелі і суботы
Нябачна ў даль
Плывуць, плывуць
Халодным туманом.

Лукішкі.
27-IX—27 г.

МОЙ СТОЛ

Бедны мой столік вастрожны,
Сталью прыкован да муру.
Хлеба кавалачак, крошкі
І міска засьмяглага „журу“ *).

Убогасьці, смутку пячатка
На столік мой бедны лягла.
І толькі касуля-аплатка
Часамі блісьне з-за вакна.

Блісьне, задрыжыць, засьмяецца
І ходу дае за мур.
Баіцца, каб панскія дзеці
Не пасадзілі на „журэ“.

Лукішкі.
20-VI—27 г.

*) „Жур“—вастрожная поліўка.

ДА СЫНА

„Но где-то есть душа одна,
Она до гроба помнить будет“.

Н. Некрасов.

Маці сваёй прысьвячаю

Скрыганула жалезная брама.
У белай хустцы мільгнула пастаць.
У вастрог на адведкі да сына
Прышла з вёскі старэнькая маці.

Твар ад гора пажоўк і маршчыны
Палажылі на шчоках разоры.
О, жыцьцё беларускай жанчыны,
Жыцьцё, поўнае смутку і гора.

Падышла да жалезнае сеткі.
З нецярплівасьці сэрца шчаміць:
„Ой, і бедныя-ж, бедныя дзеткі,
Як-жа цяжанька праўду здабыць!“

З спачуваньнем сказала і моўчкі
Рукавом асушыла сьлязу.

Вочы сына з вачыма спаткаліся.
 У іх крозы і думкі адны.
 Палыхалі, то йзноў загараліся,
 У іхных сэрцах каханьня агні.

Было столькі ў вочах надзеі
 Ё перамогу каханьня—добра.
 А на шчоках ўсьмешка лілеяй
 Між маршчынаў матулі лягла.

— Ну, бывай, даражэнькі сыночак.
 Горка мне... Але што-ж... Ну, бывай!..
 — Ты ня плач... Пашкадуі сваіх вочак..
 — Яшчэ ўбачымся, мама, ня плач!..

Зазьвінелі ключы.
 Гаманіў даглядчык:
 „Выхадзіце, панове, хутчэй!“

Ї за сеткаю белая хустка
 Мільганула і зьнікла з вачэй.

Лукішкі.
 21-VI—27 г.

МОЛАДЗЬ

Віхрыся, моладзь, мчыся ў даль.
Пакінь стагнаць, пакінь свой жаль.

Душой гары
Агнём зары.

Шукай жыцця, шукай добра
І зло знішчай ўсё з карня.
Пагляд хай іскрамі шугае—
Другіх пажарам ахапляе

Раз, тры
І ўсе—гары!

в. Зарудзічы.
8-І—26 г.

* * *

Я ня буду грудзьмі надрывацца,
Што памру ў вязьніцы сырой.
Хай трапечацца сэрца паўстанца
Ў востройнай магіле сырой.

Мне ня жаль... Хай памру не расьцьвёўшы,
Мне ня жаль маладое вясны.
Толькі сьмерць нашых думак ня зьнішча,
Мае сьветлыя крозы і сны.

Наша справа ня ўмрэ, не завяне
Ў казэматах Лукіскіх, труне.
З намі йдуць пролетары-сяляне,
Па красу і па сонечны дзень.

Цяжкі сон беларускай старонкі
Улятніцца імглой на бары.
Заліецца край песьняю звонкай,
Фарбай сьветлаю сонца, зары.

На дзірван, не араныя гоні
Ўзойдзе трактар—жалезны аратай.
У раскошных жытох край патоне,
Пад раскошную песьню дынам.

Хадыром пойдзе сьвет карусэляй.
Хлыне к сонцу пад сьпевы лер.
Закрасуе на кулі вясельлем
Малады і вялікі СССР.

Я ня буду грудзьмі надрывацца,
Калі ў сэрцы палаюць агні,
Калі хочацца жыць і змагацца,
Калі хочацца вечна тварыць.

Лукішкі.
12-X—27 г.

БЫЛА ВЯСНА

Лугі скідалі сьнег сьцюдзёны,
Стагнаў на рэчцы крыгалом.
А я пакрыўджаны, халодны
Сядзеў за кратай і замком.

Чарэмха белью аблілася,
Пялёстак вохным малаком.
А я між сьцен адзін самотны
Сядзеў за кратай і замком.

Была вясна... Была вясна...
З вульлёў пчала ляцела ў поле,
З пралесак водыр сабіраць,
А я складаў вершы няволі...
Была вясна... Была вясна...

Ліліся песні веснавія,
Зьвінеў сасновы цёмны лес.
Цьвіцеў язьмін, пахучы бэз,—
Мяне-ж трымалі краты злыя,
Была вясна... Была вясна...

Я знаю, знаю, дзесь сумуе
Матуля бедная па мне,
І цёмнай ночкаю бядуе,
І ціхамоўкі сьлёзы лье.

Пакінь, о родная, ты плацаць,
Вер, згіне з кратамі турма.
І я скажу табе ў хаце:
„Прышла майго жыцьця вясна!

Лукішкі.
25-ХІІ—27 г.

НАЧНЫЯ ДУМЫ

Заснуў ў мгле вастрог пануры.
Застыў на кратах ціхі сон;
І маладзік сярпом з-за муру
Глядзіцца ў цёмнае вакно.

Гадзіннік мерна аднатонна
Рытмічна б'е: цік-так, цік-так...
А за вакном панура, сонна
Дыван паклала ночы мгла.

*

Трах-тах!

Трах-тах!..

Па плітах крочыць
Са стрэльбай вартаўнік стары.
Як здань магіл,
Як ястраб ночы
Вартуе „могільнік жывых“.

*

Адзін між сьцен...
Блукае вока.
Мне сьніцца волі далячынь.
Шумлівы гай вясеннім сокам
Душу маю запаланіў.
Эх, думкі, думкі-лятуценьні,
Сябры самотнасьці маеі.
Сярод магільных пліт-каменьняў
Я чую поступ новых дней.

Між кратаў чую песьні волі,
Зьвініць мэлёдыя жняі.
Касцова песьня аб раздольлі
Мне шэпча казкі, казкі-сны.

Бруць ў грудзёх паток каханья
І дзікай радасьці прыліў.
З краінай чую сэрца зьліў,—
У сэрцы—радасьць існаваньня.

Лаўлю разьмерны тон кляпанья
Касы і працы творчай рытм.
О, вёска, вёска, з заміраньнем
Люблю цябе ў сьвятле зары.

О, вёска родная, ты люба
Вачам за ціш, за шыр палёў.
Але ў цішы—твая загуба,—
Сьмерць парываньяў, сьветлых сноў.

Твая пакора плодзіць мукі,
Твой плач адвечны, плач стары
Скаваў размах, працоўных рукі.
Я не злажу за сьлёзы гімн.

Люблю цябе, калі ты ў гневе
Замест сярпоў—мячы куеш.
Замест зразаць калосься нівы—
Начамі будзіш Белавеж.

Мне надакучыў стогн распачы,
Твая пакорлівасьць, спакой.
Мне што з таго, што горка плачаш?
Ці-ж мушу плакаць я з табой?

Тваёй крывёй прапахла глеба,
А ты ўпорыста маўчыш.
Пракляцьце шлю' спакою, небу,
Прад кім ты молішся, дрыжыш.

Ты плачаш, вёска?.. Нараканьне?
О, родная, пакінь, пакінь!
Мяне заве сырэнаў граньне,
Хоць я калісьці быў твой сын.

*

Эх, думкі, думкі-лятуценьні,
Сябры самотнасьці маеяй.
Сярод магільных пліт-каменьняў
Я чую поступ новых дней.

А за вакном
Па плітах крочыць
Са стрэльбай вартаўнік стары.
Як здань магіл,
Як ястраб ночы,
Вартуе „могільнік жывых“.

Лукішкі.
26-IX—27 г.

НА СЪМЕРЦЬ САКО І ВАНЦЭЦІ

„O, sanctae simplicitas!“

(„O, святая прастата!“)

О! „Цывілізацыя“, „прогрэс“, дваццаты век!

Тваім кумірам я маюся.
Тваім здабыткам, чалавек,
Хвальбоўны гімн пісаць бяруся.
Ура! Асілак, „цар“ прыроды,
Хваліся ганьбаю Анана,
Хваліся зьдзекамі тырана,
Бяспраўным правам сумасбродаў.
Вучоны кат з Масачузэта
„Бяскроўным“ крэслам выпіў кроў.
„О, чэсьць“, о Фульлеру за гэта,
О, слаўся, Фульлер, век-вякоў.
Стыхіі служаць чалавеку,
Паконан дзікі акіян.
А чалавек над чалавекам

Ў XX век тыран з тыранаў!
О, слаўся радыё, культура,
Франклінаў, Вольтаў, слаўся ток,
Што спрытна з помаччу каптура
З жывога цела вып'е сок.
Цыліндар Фульлера хваліце,
„Культурны“ зьверскі, панскі лад.
Мэдалем сьмерці абдарыце
Крывавы Фульлера халат.
Бясчэсны гонар баранілі,
Буржуйска-панскія суды.
Нявіннай кроўю ачырвілі
Крыжы, мэдалі, ордэры.
Але дарма!
Вам ня вярнуць ужо з архіву
Вякоў нявольніцтва. Дарма!
Ад Вашынгтону і да Хівы
Трашчыць ланцуг і ночы мгла.

Лукішкі.
14-I—28 г.

У КАМЭРЫ

Па камэры вузкай сную
Ад дзьвераў акутых да крат.
Шэсьць крокаў наперад—назад.
І песьні цэмэнту лаўлю:
Трах-тах-трах-тах!
У вушшу разьлягаецца стук,
Грахоча і стогне асфальт.
Сэрца канае ад мук,
А цэмэнт уторыць нагвалт:
Трах-тах-трах-тах!
Чагосьці мне жаль і туга,
Па чымсьці я сьветлым сумую.
Мо' жаль мне вясну маладую?
Па чым так маркочуся я?
Што сяджу я за кратай сталёвай,
Мне ня шкода сябе анічуць.
Адно жаль, мо' карысьці народу
Мае мукі зусім не дадуць.

І чырвонага сонца над гаем...
Мне нічога ня шкода... Ды жаль,
Што ланцуг распасьцягся над краем
І гручыць перацёртая сталь.
Да крыві я шкадную балюча,
Што ня ўсё йшчэ для краю аддаў.
Маё сэрца шчыміць так пякуча...
Мяне-ж родны загон ўзгадаваў.
Вунь дзядоўскія наспы-магілы,
Як жальбоўна ў вочы глядзяць.
Ці-ж магу не аддаць краю сілы,
Каб няволі замазаць пячаць?
Не забуду я матчыны сьлёзы,
І пагляд беларуса рахманы...
Не забуду народныя раны...
Як дзяцінства салодкія крозы,

Лукішкі.
28-VI—27 г.

У ДЭФЭНЗЫВЕ

Мучаніку капіталу—Я. Кастанцку прысьвячаю.

Чуеце стогн катаваных?
Чуеце зван ланцугоў?
Пырскае сьвежая з ранаў
Бедных нявінная кроў.

Гума на пяты кладзецца...
Корчацца, стыгнуць мазгі.
Вязні ў скляпеньнях трапечацца,
Поўныя крыўды, тугі.

Чуеце? Жэбры ламаюць!
Костак разносіцца хрусць.
Душаць, каб мы не спазналі
Вольнай сваю Беларусь.

Новыя сьвежыя труны
Зносім прадчасна ў дол.
Ўстаньце, о дзеці комуны,
Каб ўскалыхнуўся прастор.

Гэй, сакалы маладыя!
Дружма ўзмахніце крылом,
Краты скрышыце стальныя,
Ўсё-на руіны, на злом!

Лукішкі.
16-I—28 г.

ДА ПАНОЎ СУДЗЬДЗЯЎ

Грамадаўцу Ф. Акінчыцу прысьвячаю.

О, служкі-найміты даляра!
Дарэмны вашыя патугі.
Вам ня стрымаць народны стругі,
Дзе Нёман, Днепр, Вяльля і Шчара.

Народ устаў, ўстрапянуўся,
Як волат, спаўшы цяжкім сном.
Арліным вокам азірнуўся,
Ўзмахнуў крылом...

Паны!

Вам не вярнуць часоў прыгону,
Ужо зьмяніўся шмат мужык,—
Пазнаў газету і цягнік
І чуць ня хоча путаў звону.

Пазналі ў лёхах дэфэнзывы
Салодкасыць „Заходняй культуры“,
Дзе ток пушчалі цераз жылы,
Ў скляпеньнях цёмных і панурых.

Наўчылі ў турмах галадоўкі
Цаніць культуры вашай смак,
Дзе шампалы, з гумы вяроўкі
На плечах клалі сьмерці знак.

Жыцьцёвы досьлед, сэрца раны
Сказалі нам, хто вораг наш,
Пакіньце-ж нас, тыраны!

Ад нашых дзетак вы ўкралі
Бацькоў, аратых і сыноў,—
Краіны лепшых змагароў
Ў катух сыцюдзёны ўпакавалі.

Парваць вы прагнеце струну,—
Народу нэрвы, мазгі, сілу,
Каб Беларусь загнаць ў магілу,
У „Вронкі“—душную турму.

Пакіньце думаць аб прыгоне
У нашай роднай старане.
На кроў зрошаным загоне
Зара народная ўзыйдзе.

Народу, нёсшага ярмо,
Вам млосна бачыць адраджэньне,
Парыў да творства і натхненне
Сарваць нявольніцтва кляймо.

Вам цяжка з праўдай пагадзіцца,
Што вольным можа быць народ,
Што можа сьвет з людзьмі зьмяніцца
Жыцьця, падзеяў вечны ход.

Крывёю плачце, ды дарэмна,
Вам не вярнуць мінулых дзён.
Дзе колькі год было йшчэ цёмна,
Там сонца пыркае з вакон.

Лукішкі.
8-X—27 г.

✓ ЗАХОДНЯЯ БЕЛАРУСЬ

Беларусь, Беларусь!
Там, дзе Нёман бурліць,
Дзе Лукішак сьцяна мураваная,
Пад шляхеўкай пятой,
Ты прымушана жыць,
Беларусь, у крыві спаласканая!

Цераз хаты твае дзьмуць ліхія вятры,
А сасонкі і елкі радзімыя
Адпраўляюць за Буг, ў край далёкі,
чужы,

Смокчуць сокі твае падхалімы.

А палеткі твае, як і ў царскія дні,
Груганьнём, вараньнём абголены.
Як і ў царскія дні, твае дзеці-сыны
Кратай цёмнай вастрогам накормлены.

*

Ды ў масах помста родзіцца,
Паўстанчы новы рух
Як гром вясны раскоціцца
Ў дыме завірух.

Узойдзе сонца яснае
Над шэраю страхой.
Растае гора нашае
У зьяньні кос вясной.

Ўздыхнем грудзьмі свабоднымі
Паветрам нашых ніў,
З краінай любай, роднаю
Пачуем моцны зьліў.

Мець будзем воблік раніцы,
Сыйдзе з павекаў сон.
Растае хмель у п'яніцы
І цемра ля вакон.

Прыдзі, прыдзі, чаканая,
Народная вясна.
Устань, паўстань загнаная,
О, Беларусь мая!

Лукішкі.
29-VIII—27 г.

* * *

Сыплюцца сьняжынкі матылямі,
Сыплюцца нячутна за вакном.
Я-ж самотны днямі і начамі
Сьцерагу няволі дом.

І дубец ракіты, і бярозку белую
Абыймаў-б, здаецца, ў гэты міг.
Эх, каб я быў гэткі сьмелы,
Каб мог сілай вырвацца з турмы,
Дзе мароз прастораў і раздолья
Чырваніць дзяўчатам вусны, бы півонь.
А ты едзеш, едзеш ў санках на прывольлі,
Калі дзіка, дзіка ў даль нясецца конь.
Эх, люблю мароз... Ня той, што ў магіле,
Ці што вусам з сьцен турмы блішчыць,
Але той, што дорыць мазгом сілу,
І жаданьне грудзям ходацца*) і жыць.

Лукішкі.
12-I—28 г.

*) Дужацца, змагацца

У Н А Ч Ы

Поўнач. Дванаццаць прабіла.
Бум-бум-бум-бум-бум!
Я ня сплю. Мне няміла,
Што гадзіньнік трывожыць
Адпачынак замучаных дум.
Устаю ўвесь у белі.
Бляхай чэркае ложак.
За іржавую крату бяруся,
І паціху ў душы паўтараю:
Беларусь, Беларусь, Беларусь!
Колькі-ж сьлёз і крыві на загонах
Нашы ворагі тут разьлілі.
Па імшарах крукі і вароны
Колькі нашых касьцей разьнясьлі!
Краю родны! Крывёй спаласканы,
Дзе твае абаронцы-сыны?
Што залечыць так сьвежыя раны?
Дзе яны ў цяжкі міг? Дзе яны?

Чу! З аддаленьня даносяцца гукі.
Скрыпка плача, рахоча рояль.
Колькі жальбы нясецца, колькі мукі
Невядомая чорная даль.
Чорнай засланкай ноч засланіла
Ад вачэй маіх прозу жыцьця.
Ды чаму-ж мне душы не закрыла?
Ня пусьціла у сьвет забыцьця.
Як лісты у віхуры на скоках
У васеньнюю слоць шапацяць,
Так мэлёдыя ночы глыбока
Пачала маю кроў хваляваць.
Шчымяць грудзі...
І штось мяне вабіць
Цераз краты у даль шыбануць
І з вышы гураганам шалёным
Усю бляху з вязьніцы сьцягнуць...
Растрасьці, здрузгатаць на руіны
І крышыць, і ламаць, і таптаць.
На падвалінах новых краіне
Волі дом я хацеў-б збудаваць.
Ўвачавідкі растуць ў мяне крыльля
Пад уплывам распаленых дум,
Аж раптоўна пачуў, як дзорца
Ў калідоры падняў гоман-шум.

„Зьлезь з вакна! Да карцару,
Заўтра пойдзеш на рамку сядзець“, —
Так сказаў і камкаў ён паперу,
У якую мяне запісаў.

*

Душна. Сумна ў магільным тунэлі.
Галасоў ня чуто нічых.
Мільганула электрыка ў „цэлі“
І маланкай патухла у міг.
На дварэ ліхтары зіхацелі,
І на краты клаўся іх блеск.
Ў гэты-ж міг мае думкі ляцелі,
Дзе Вяльлі разьлягаецца плеск.
Успамінаў клубок пакаціўся.
Я пачуў у вушшу нейкі шум.
У грудзёх новы госьць пасяліўся,
Ні то жаль, ні то боль, ні то сум,
Аksamітам ноч краты заткала,
Абдарыла вясёлкавым сном.
Красу, роскаш каханьня пяяла,
Абнімаючым ціхім крылом.

Лукішкі.

18-VI—27 г.

* * *

Шаптала ноч пажоўклымі лістамі,
Віхура плакала, стагнала за вакном,
Аб цэглу білася істота маладая,
Як сокал ранены крылом.

Грудзей маіх прачнуліся жаданьні—
Убачыць дні народнае Вясны,—
Уцелаішчыць сэрца парываньні,
І здзейсьніць крозы, моладасьці сны.

Камора. Краты. Сон.

Асеньнія напевы.

Ў грудзёх-жа сьпеў вясны, вясновы рытм.

О, думкі сьветлыя!

Я чую говар дрэваў,

О, радасьць! я нясу на плечах ўвесь блакіт.

Па целе разьлілася цяплыня надзей,

Хоць навакол вастрог і восень.

Ды чуем мы, што ў цемнаце начэй

Нас сьмерць халодная ня скосіць.

Лукішкі.
20-IX—27 г.

О, СУМНА ВЯСНОЙ...

О, сумна сядзець мне вясной ў вастрозе,
О, цяжка дзянькі каратаць.
Лепей памерці на полі, дарозе,
Чым ў дні маладыя стагнаць.
Чуць усёй душою вясну расквітнеўшую,
Птушак аддалены сьпеў...

О, сумна вясной ў турме акалеўшай,
Сумна вясной у турме!
І нібы ад сну ты часамі прачнешся,
Як думка маланкай ў мазгох зіхане.

І нібы рабіна душой страсянешся,
Здаецца, хтось шэпча на вуха табе:
„Ня думай аб сьмерці, ты мой, чалавеча,
Ня вечна-ж ты будзеш ў вастрозе сядзець,
Ня вечна ў даль праз жалезныя краты
Ты будзеш так сумна глядзець.

Жыцьцё прад табою і шлях твой шырокі,
Да шчасьця адчынены дзьверы.
Час помсты надойдзе, ён недалёка
Ня страць ты надзеі і веры!“

Лукішкі.
30-V—24 г.

Н О Ч

Рыкала ноч оркестрам духавым.
У тахт гручэлі ў вулках аўтобусы.
А з-за дзвярэй ў ваўчку маім
Тырчэлі рыжыя дazorцы вусы.
Яго пагляд сачыў, каб я не любаваўся
Рахтаньнем музыкі ў вячорнай цішыне,
Каб лобам я да крат не датыркаўся,
Каб чуў сябе пахованым ў труне.
А з-за вакна ноч клікала, зьвінела.
Я да сьцяны грудзьмі прынік і слух
Напружыў свой. У грудзёх больш ня
шчымела.
Я вольным быў і вольным быў мой дух.
Я назіраў за ходам зор ў прасторы,
Яны мігцелі ў вечнай сіняве.
Ня знаны ім былі ні жальбы, ні дакоры,
Спакой зары ўліўся ў грудзі мне.

Рыкала ноч оркестрам духавым.
У вачох ні сьлёз, ні жальбы, ні стагнанья.
Чуцьцём лавіў, нязгаданым нікім,
Салодкасьць барацьбы і радасьць існаваньня.

Лукішкі.
9-VIII—27 г.

У КАРЦАРЫ

Глуха і сыра ў цямноце.
Крыкнеш—рэха зьвініць.
Содні, як вечнасьць, праходзяць,
Час нудна і вяла ляціць.
Клякоча вір помсты у жылах,
У грудзях і скарга, і боль.
Згарае энэргія, сіла,
І сэрца на чорны вуголь.
А думкі!.. Дакучныя думкі,
Як мышы, балюча скрабуць.
Аб сонейку ясным лятункі
Мне супачыць не даюць.

Лукішкі.
30-IX—27 г.

НАША ПЕСЬНЯ

Калі смутак душу агартае,
У грудзёх раскашуецца жаль,—
Я ў думках на волі гуляю
І вастру на злачынцаў сталь.

Толькі крыўды, крыўды сёньнешняй
Не магу, не магу адагнаць.
Зацягну, зацягну „Лявоніху“,
Пачну родныя песьні пяць.

Ды штось з роднае песьні мотыву
Не знаходжу журбу замарыць.
Толькі родзяцца ў сэрцы надрывы,
Толькі хочацца плакаць і выць.

Ў нашых песьнях вясёлае ноткі
Трэба доўга парыцца, шукаць,
Каб скакала сэрца „чачотку“,
Каб я смутак свой мог разагнаць.

Эх, вы песьні мае дарагія,
Хто вас сумных такіх наскладаў?
Ці жыцьцё пад зьяволяй злажыла,
Ці сярмяжны наш люд напяў?

Лукішкі.
23-V—24 г.

* * *

Мне сьняцца яшчэ падалункі вясны...
І песня на родных загонах,
Мярэжыцца Воля, прастор і лясы,
І косаў ў далі перазвоны.

Хоць сьцюжа навокал,—
У грудзёх маладых
Ня гаснуць да шчасьця надзеі.

Я веру!
Ня здушаць
Ў „Лукішках“ сырых
Комуны Ўсясьветнай ідэю!

Вясёлкай у вочы сьмяецца вясна,
У грудзёх маіх—ранак, сьвітаньне.
Прасторам і волюю поўнюся я
Агульна-людзкага каханьня.

Лукішкі.
15-VI—27 г.

НЕ ДЛЯ ІХ ЗАЦЬВІТУЦЬ ПРАЛЕСКІ

Прысьвечаю Грамадзе.

—
Не для іх зацьвітуць пралескі,
Не для іх чарэмхі накець.
Толькі мроі аб родных вёсках
Будуць ў сэрцах ярчэй гарэць.
Ім ня бачыць палёў і сонца,
Спапяліцца іх сэрца на толь.
Па радзімай і любай старонцы
Узгадуюць нястрыманы боль.

209 адцьвіўшых летаў,
209 сьцюдзёных зім,—
Ласкай сэрца ня будзе сагрэта
Між скляпеньняў панурых сырых.

Дзень і ноч іх пільнуюць краты,
І чатыры вузкія сьцяны,
Не ўцячы ім да роднай хаты,
Дзе зялёная ніва шуміць.

Будуць маткі позьняй парою
Белай хусткай асушваць плынь,
Забросьнеюць іх вочы смугою,
Парасьце на грудзёх палынь.

Будуць вочы гарэць надзеяй,
Будуць сэрцы ляцець угрунь.
Ой, вярніся, вярнісь, Ляксеяка,
Да бацькоўскіх палетак і пунь.

*

Эх, ня сумуйма, цётка!
Што сыноч твой памрэ у турме,
З іх цярпеньня саўём мы плётку,
І павесім аджыўшы сьвет.

Разрастайся ў грудзёх нянавісьць,
Падымайся лён-пянька:
Мы саўём пятлю-вяроўку
Дармаедам і іх сынкам.

Хай памруць „Грамады“ ахвяры
У скляпеньнях сырых турмы.
З іх касьцей мы разьдзьмем пажары,
І засьвецім агнём зары.

Менск.
17-VI-28 г.

МОЛАДЗІ ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ

„Młodości. Ty nad poziomy wylatuj...”

Адам Міцкевіч.

Работнікаў, сялянаў дзеці,—
Працоўных гушчаў, маладняк,
Зірні! нам сонца ярка сьвеціць.
Наперад, смела, небаракі!

Хай чорнай сотні груганы
На целы нашы гостраць зубы.
Наш сьпеў вяшчуе катам згубу,—
Для цемры, панства і маны.

Спрадвечны сон дзядоў пакінь.
Ужо пара. Дваццаты век.
Їмкніся к сонечным вышыням
Ты, новай эры чалавек!

Каганец-сьветач праўды новай
Над краем родным распалі
І дух юнацкі, маладняцкі
Надзеяй сьветлай акрылі.

Бяз мукаў, поту і змаганьня
Ня ўбачым вольнае краіны.
Пасьля начы ідзе сьвітаньне,
Комуна йдзе пасьля руінаў!

Дык, маладняк, бліжэй к народу.
Злаві працоўных сэрцаў рытм.
І шматчаканую свабоду
Вітае хай зямля, блакіт!

Заслона цемры сойдзе з вочаў,
Міне нявольніцтва пара!
Мы—дзеці дня. Даволі ночаў!
Вітайце Ўсход і сонца рань.

Лукішкі.
7-VIII - 27 г.

ВОДГАЛАС

Гга-х! гга-х! гга-х!

.....
З падзямельля-скалы чуцен стук малатка;
Гэта Волю куюць гарнякі.

Пад ударам сталёвай, мазольнай рукі
Трашчыць, сыплецца, стогне руда.

Гга-х! гга-х! гга-х!

Б'ець акордам ў скалу і рагоча граніт,
Дрыжыць, кашляе стогне скляпеньне,
А ў грудзёх гарняка ўжо курыць дынаміт
Захаваны у складках цярпеньня.

Гга-х! гга-х! гга-х!

.....
У эфірную высь да прастораў,
Да касуляў зіяючых, чыстых
З сэрцаў палкіх, гарачых, агністых
Мкнецца песня да зьяючых зораў.

Як агнёва-сталёвыя коні,
Па гранітным, пылаючым шчыце,
Грыміць песьня агню—перамогі
У вясёлкава-звязаючай тоні,
У глыбокім, бязмежным блакіце.

Гэта—песьня з грудзёў мільёна!
Ня чутно ў ёй пакутнага стогна,—
Ня чутно ў ёй бясьсільля, знямогі,
Ні журбы, нараканья, трывогі—
Гга-х! гга-х! гга-х!

Гэта—песьня сьвятла і змаганья,
Гэта—водгалас будучых дзён,
Калі змоўкнуць журба і стагнаньне,
Калі вырвецца гучны праклён
Сьвету стараму ў часе скананья—
Гга-х! гга-х! гга-х!

1-VI 1927 г.

КАСТРЫЧНІК

Віхрыцца бель,—пялётак рой.
Сакочуць мяліцы над рэчкай.
Чах-чах,
Чах-чах!

Белай кастрой
Неба кастрычніка сьмяецца.

Ля лазьні чорнай, закурэлай,
Ля саламяных згніўшых стрэх.
Пад лоскат мяліц сьнежна-белых—
Бруіць дзявочы шчыры сьмех.

І даль васеньняя сьмяецца,
І рэхам поўніцца прастор.
Ха-ха,
Ха-ха!

Дзесь адазьвецца
У далі сіняй, дзесь за борам.
Смаўжом паморшчыліся далі,
Лядком сьцягнулася зямля.
Акрыла грудаў мерзлых хвалі
Зімы крышталёвая кастра.

Лукішкі.
3-X—27 г.

МАЛАЦЬБА

Трасецца ток
І стогне падмуроўка.
Вохкаюць аўсяныя снапы.
Жарчыста пеніцца
Дубовая бічоўка
Ля крокваў і ціжарнае тарпы.
Пырскае салома залатая,
Пыхкае ўгору сіні пыл.
Наторшчылася хмара сьнегавая,
Глыбокі, сіні небасхіл.
Кусьлівы зуб выторкнула зіма.
Малацьбіты здароўем палыхаюць
І кволы дух з саломы выбіваюць.
А у далі мігціцца поле,
Авінутае ў бель, брыльлянты і крышталь.
І пырскае зіма сьняжынкамі на волі,
Зімоваю красой сьмяецца даль.

Лукішкі.
5-X—27 г.

ЗАЗЬВІНЕЦЕ, СТРУНЫ..

Зазьвінеце, струны,—сэрца майго дзеці,
Разьвейце дрымоту, з вачэй маіх сон.
Ня дайце засохці маладому ў цьвеце,
Песьняй абудзеце бацькаўскі загон.

Зазьвінеце, струны, і парвеце путы,
Што скавалі край наш—не даюць дыхнуць.
Маладое сэрца спырскалі атрутай,
Прад вачыма сьветлы засланыюць пуць.

в. Заруднічы
2-V—26 г.

НА ВЯЛЬЛІ

„Pomniki nasze, ileż was pożera,
Rządowa lub moskiewska siekiera“...

А д. Міцкевіч.

„Выдь на Волгу, чей это стон
Раздается“...

Некрасов.

Вірыць, бурліць Вяляля-рака,
Нясуцца воды ўдаль.
Мне-ж моцна сэрца шчыміць жаль
За цемру мужака.

З калом сагнуўшыся у крук,
За Буг кіруе плыт.
І ўдзень і ўноч ня чуе рук,
Сьлязьмі пясок абмыт.

Сасонкі стромкія і елкі
Плывуць, плывуць удаль.
І плачуць вербы над вадою,
На хвалях смутак, жаль.

Вірыць-бурліць Вяльля-рака,
Нясецца хваляў плеск.
А над вадой мігціць рука,
І сонца яркі блеск.

Плыве, плыве багацьце ўдаль—
Наш родны лес і гай.
Нам, беларусам, толькі жаль,—
Дабро-ж ў чужацкі край.

Вірыць-бурліць Вяльля-рака,
Аб хвалі б'ецца плыт.
Шуміць аер і асака
Пад ценямі ракіт.

в. Зарудзічы,
25-VI—26 г.

ВЯСКОВАЯ ВОСЕНЬ

Распрануў рабіну вецер каля плоту,
І дзяўбець пажоўклы, дзюркаваты ліст.
Хлюпаціць ля хатаў сьвежае балота.
Доўгія разоры мокнуць на дажджы.

Сьлёзы ціхамоўкам глытае рабіна,
Пырхаюць, трапечуцца лісьця-валасы;
Мокрыя спусьціла да зямлі галіны,
Поўныя раскошы, кволасьці, красы.

Пурпурай жаўрэюць ягадаў каралі.
Зерацца зайздросныя вочкі хлапчукоў:
Хочацца ім ягадак сакаўных нарваці,
Бегаюць, дурэюць з жэрдкай ля платоў.

Палажыла восень жоўтую пячатку
На лугі шырокія, на гаі і сад.
Лес зялёны скінуў летнюю апратку
І паклаў на карак збэрсаны халат.

Чэраслы драўлястыя сьвецяцца галечай,
Хмарамі спавіта далячынь, блакіт.
Ї вада дажджовая даль разораў лечыць,
Вязучы красёнцаў вядзяністы ніт.

Квокчуць пад страхою куры на баронах,
Прыплюшчыўшы вочы сіняю плявой.
Каркаюць у небе трывожна вароны,
Лётаюць, віхрацца хмарай над зямлёй.

Як бацян з нагою, паднятай угору,
Згорбіўся ля студні, ля страхі асьвер.
Васеньнім дыханьнем вее у прасторы,
Вецер жве на рэчцы асаку, аер.

Распаўзьліся стрэхі, як стагі саломы.
Смутна пазіраюць вокны ў сіню даль.
Ї скаваў мне грудзі смутак невядомы,
Ї чагосьці сэрцу непазбытна жаль.

Лукішкі.
16-X—27 г.

ЛЕТНЯЯ НОЧ У ВЁСЦЫ

Сабака гаўкнуў раз, другі...
У бары замёрла плачам рэха.
Пялёнка жальбы і тугі
Спавіла сэрца—не да сьмеху.

Над вёскай шэрай ціхі сон.
Рабіны цень павіс над плотам.
І толькі ў сьвята песьні тон
Парушыць ноч, спакой, самоту.

Мігцяцца зоркі, зіхацяць
У блакітным небе, ў сінняй далі.
А ў вёсцы—сон, у вёсцы сьпяць,
Камар над вухам напявае.

І толькі месяц-вартаўнік
Бяз жальбы, смутку і дрымоты.
Сланэчнік шышкай зьвіс ля плоту.
Плыве ў паветры водыр ліп.

З заходу вецер спудзіць хмар.
Плюецца небу хмарай у вочы,
І страшна ў вёсцы тады ўночы,
І злосны неба ўночы твар.

в. Зарудзічы,
2-VII-26 г.

ВОСЕНЬ У ВАСТРОЗЕ

Ня сьвіргочуць ластаўкі над вакном
вастрожным,
Пошчак салаўіны змоўк, прыціх, замёр...
Толькі ліст пажоўклы зашуміць трывожна, —
Дроту тэлеграфнага чуцен перабор...
Лета адкацілася дзесь удаль упрочкі,
Да вясны замкнулася вузкае вакно.
Я адзін самотны буду цёмнай ночкай
Аб краіне роднай сьніць чароўны сон.
Не забыць мне волю, сенажаць, пакосы,
Каласоў нашэпты, песьні верацён...
Як забыць мне цяжка маці роднай сьлёзы,
Першае каханьне маладняцкіх дзён.
Ня сьвіргочуць ластаўкі над вакном
вастрожным...
Лета ўлятнілася, адплыло ў нябыт.
Толькі сэрца б'ецца радасьцю трывожнай.
Веру! Засьмяецца мне вясной блакіт.

Нас ня зломіць цемра, сіла капітала,
Мы гартуем волю на граніт і сталь,
Каб істота наша хараством зіяла,
Каб штодзень сьвятлейшы быў наш ідэал.
У грудзёх іскрацца, зіхацяць праменьні
Веры і надзеі ў сонца і сьвятло.
Веру, не змарозяць краты і каменьні
Сэрца, што так верыць ў праўду і дабро.

Лукішкі.
21-VIII—27 г.

ПЕРАЖЫВАНЬНІ

Васеньні вецер плача за вугламі,
Їмжыць даджом па кратах і вакне.
Ўсё роўна мне,
Хай склыгае зубамі,
Я не адчыню сваё вакно...

Гудуць драты, скрыпіць на даху
бляха,—
Пяе нацягнуты мядзяны тэлефон.
Ўсё роўна мне,
Мяне ня ўстрашыць ён,—
Ня знаю я жуды і страху.

Лукішкі.
4-X—27 г.

* * *

Вабіць, сьмяецца прастор за вакном,
Вабіць на волю пажоўклым лістом.

Ціха. У панурай адзін цішыне.
Вочы блукаюць па жоўтай сьцяне.

Я чую за кратай віхуры стагнаньне,
Я чую душою пару адцьвітанья.

А думкі лунаюць, дзе межы, палі,
Дзе ў сонцы асеньнім блішчаць тапалі.

Туды-б я хацеў на прастор шыбануць,
Туды, дзе калматыя хмары плывуць,

Дзе стрэхаў сялянскіх рунеецца мох,
Дзе вербы у рэчцы палощчуць гальлё.

Лукішкі.
14-X—27 г.

✓

* * *

Круцяцца каўкі
над гмахам турэмным,
Плачуць, галакаюць
з жальбаю немай.
Да кратаў сыцюдзёных
і шэрых вакон
Коціцца птушак
засмучаны стогн,—
І водклік знаходзіць
у сэрцах вязьнярскіх.
Хацелася-б каўкаю
быці мне вольнай,
Лунаць і віхрыцца
у сінім прасторы,
Пад небам,
дзе вольна ад кратаў, запораў,
Дзе сыцяг разьвязаецца
ЛЕНІНА—МАРКСА!

Лукішкі.
16-X—27 г.

В О С Е Н Ь

Плача асеньняе неба.
Вецер застрэшыны гне.
Балотам насычана глеба,
Мокнуць пласты на гумне.

Рубцы на загонах размыты,
Што клала рука бараны.
Улетку, дзе шастала жыта,
Скавычуць па межах вятры.

Мохам рунеюцца стрэхі
Сялянскіх пахіленых хат,
Саломы разбэрсанай вехі
Абсыпалі золатам сад.

Аб восені рыпаюць косьці,
Ды жальбы у сэрцы няма,
Бо верыш, што прыдзе у госьці
У вопратцы белай зіма.

Сьняжком прыцярушацца плечы
Разьмякшай ў балоце ральлі.
Закрэкча дзядок дзесь на печы
Да прышлага сонца вясны.

Лукішкі.
8-VIII.-27 г.

З-ЗА КРАТ

О, воля, воля залатая,
Усёй істотай рвуся я
К табе, дзе сонца і вясна,
Дзе з жвірам шэпчацца жывая
Крыніцы чыстая струга,
Дзе салаўі пяюць у гаі,
Дзе рух, змаганьне і краса.

Стаіш ты крозаю прад вокам,
Як траўня раніца, як сон;
Ты пахнеш мне вясновым сокам,
Які цячэ сьлязой з бяроз;
Гучыш, як ціхі камэртон
Аб перажытым і далёкім,
Як ціхі стук кляпанья кос.

Гучыш акордам удалым
Гульліва-струннае гітары,—
Як шопат белых ясакараў

Над праслам крыжыкам гнілым
Дзядоўскіх-бацькаўскіх магілак
На шляху бітым і старым.

Я прагну вырвацца за браму
Да родных, знішчаных нізін.
На яве сьню лясы, паляны—
І птушак сьпеў, і неба сінь...
Прыдзі, прыдзі, о, міг жаданы,
О, воля, воля, я твой—сын.

Лукішкі.
20-ІІ 1928 г.

О, ДНІ ВЯСНЫ МАЁЙ...

О, дні вясны маёй зялёнай,
О, дні юнацкіх думак, мар.
Марную вас ў мурах сьцюдзёных,
Калі ў грудзёх маіх пажар,
Той час навукі і каханья
Між сьцен туляецца бы сьцень,
І так ад ранья да зьмярканья,
Як у бяздоньні згіне дзень.
Ды толькі ў сэрцы ёсьць надзея,
Касуляй сонечнай блішчыць,
Што не памрэ наша ідэя,
Яна жыла і будзе жыць.

Лукішкі,
20-V 1924 г.

✓ * * *

За кратай мінаюць вясновыя дні,
Таюць і гаснуць, як сьвечак агні,
Глытае іх цемра нямая.

За мурам далёка бурліць барацьба
За новую праўду людскога жыцьця,
За сонца агністага мая.

Мне хочацца вырвацца з лапаў турмы
Да сонца, прастору, да сьветлай вясны,
Да віру жыцьця і змаганьня.

Парваць, здрузгатаць на кавалкі ланцуг,
Народны хацеў-бы я выклікаць рух
Па волю, красу і каханьне,

Хацеў-бы уліць я у сэрца людзей
Агністую ляву уласных надзей,
Ў працоўную моц, перамогу.

Хацеў-бы разьвеяць няволі імглу,
Хацеў-бы даць волю прасьвеце, дабру—
Бунтарскаму руху дарогу.

Хацеў-бы я зьнішчыць і краты зямлі,
Што сеткай густою над краям ляглі,
Як стогн хаўтуроў, пахаваньня.

Пабачыць хацеў-бы шчаслівым народ,
Пабачыць хацеў-бы народны паход
Па волю і сьветлае раньне.

З народам хацеў-бы памерці ў баю,
За волю агульную, волю сваю.
За шчасьце сялян-пролетараў.

Быць сьведкай хацеў-бы вялікага дня—
І чуць, што удзел прыймаю і я.
У змаганьні, на хвалях пажараў.

Пабачыць хацеў-бы ўсясьветны віхор,
Што дыбам паставіць бязьмежны прастор
І кіне на панства грамады.

Пабачыць хацеў-бы вялікі расьсьвет,
Калі ўзварухнецца абуджаны сьвет
І стане на шлях барыкадаў.

З зорак хацеў-бы я сплесьці вянок,
З сонца хацеў-бы зачэрпнуць паток
І масам працоўным аддаць.

Каб вечна крыніцай бруіла жыцьцё,
Каб вечна крышталёвым было пачуцьцё,
Жыцьцё каб умелі кахаць.

Ахвяры памёршых за волю ў баю
Хацеў-бы уплесьці у песьню сваю
Для дзетак другіх пакаленьняў.

І песьняй хацеў-бы іх сэрцам сказаць,
Як трэба за волю змагацца, ўміраць
І колькі патрэбна цяргеньня.

Лукішкі.
26-ХІІ 1927 г.

З НОВЫМ ГОДАМ

(1928 г.)

З-за крат іржавых, абмерзлых шыбаў
Вітаю край.

Шыбаю думкай па родных скібах,
Дзе сьнегам зьзяе
Скаваны гай.

Вітаю Працу, народ загнаны,—
З крыві мазоль—
Свой кут абдзёрты, але каханы—
І вёсак голь.

Вітаю волю і стогн віхуры—
Жыцьця паток,
Народны шум, вітаю буры—
Мяцежны скок.

Вітаю сьцяг, сатканы з нэрваў,
З крыві людзкой,
Які сабой увасабляе
Апошні бой.

Вітаю вёсак гул народны,
Арліны ўзьлёт,
Які мацнее неўгамонна,
Што новы год.

Жаданьяў волі ня зломяць путы—
Замок, запор,
Здабудзе лёс народ закуты—
Жыцьцё, прастор.

Няспынай працай убольшым сілы,
Змаганьня ход.

Напружым волю, мазгі і жылы
На новы год.

Ў змаганьні з цемрай, з капіталам
Ня знаем сьлэз.

Змаганьне нас загартавала
У сонцы кос.

Мы шаг за шагам ідзем да мэты
Усіх людзей.

Мы будаўнічыя, поэты—
Сыны надзей.

Ў змаганьні мы журбы ня знаем
На новы год.

Нам радасьць, радасьць, бо зьмяняем
Гісторый ход.

Мы самі тон даем оркестру
Свайго жыцьця.
У нас прасторна мазгом і сэрцу—
Для пачуцьця.

З-за крат іржавых, з лёх-карцэраў
Вітаю край.
Ў мурах сьцюдзёных ня трачу веры
У сьветлы Май.

З-за крат іржавых вітаю Краю—
Цябе народ.
Злучыць ўсе сілы табе параю
На новы год.

Лукішкі.
22-ХІІ—27 г.

✓ ПЕРШЫ МАЙ

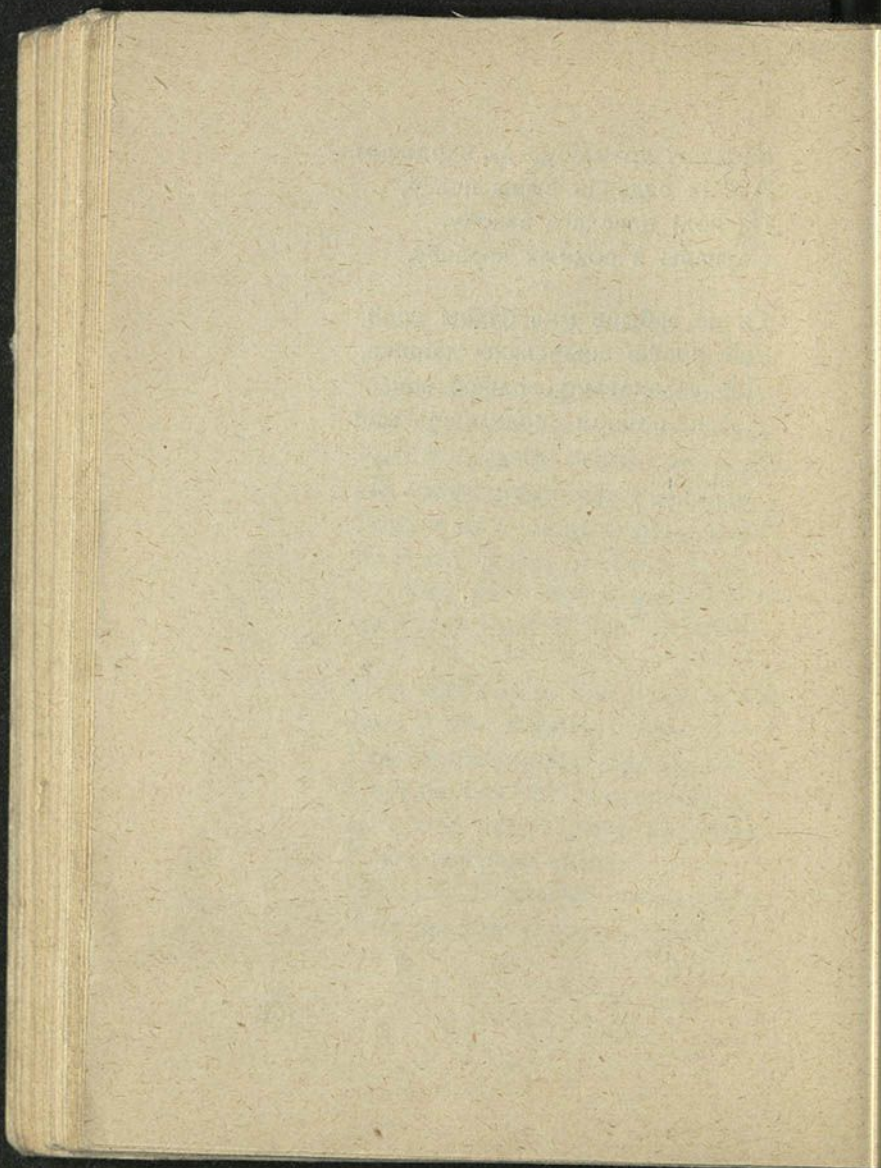
Чаму ня скласьці гімн вясне,
Калі ў грудзёх живе імкненьне,
Калі ў грудзёх пажар тварэньня,
На часткі сэрца рве ў мяне?
Чаму-ж ня славіць першы май?
Калі мы бачым вольным край.
Аб чым магу пісаць цяпер,
Калі мой край БЭ-ЭС-ЭС-ЭР!

Ці-ж мне пісаць пра высь, блакіт,
Калі я чую песняў тоны,
Гудкоў фабрычных перазвоны
І працы творчай чую рытм?
Ці-ж мне пяць цяпер каханьне,
І гукі—пошчак салаўя,
Калі пад Польшчай стогне брат,
Нясецца плач і нараканьні?

Вастрогі дрэмлюць за кардонам,
А ў іх сядзяць сыны палёў,
Па волі панскага закону,
Сарваны з родных каранёў.

О, не забыць мне бедны край,
Дзе кроўю спырсканы дзірван,
Дзе валадарыць польскі пан,
Дзе пад бічом спраўляюць май.

Менск.
30-IV—28 г.

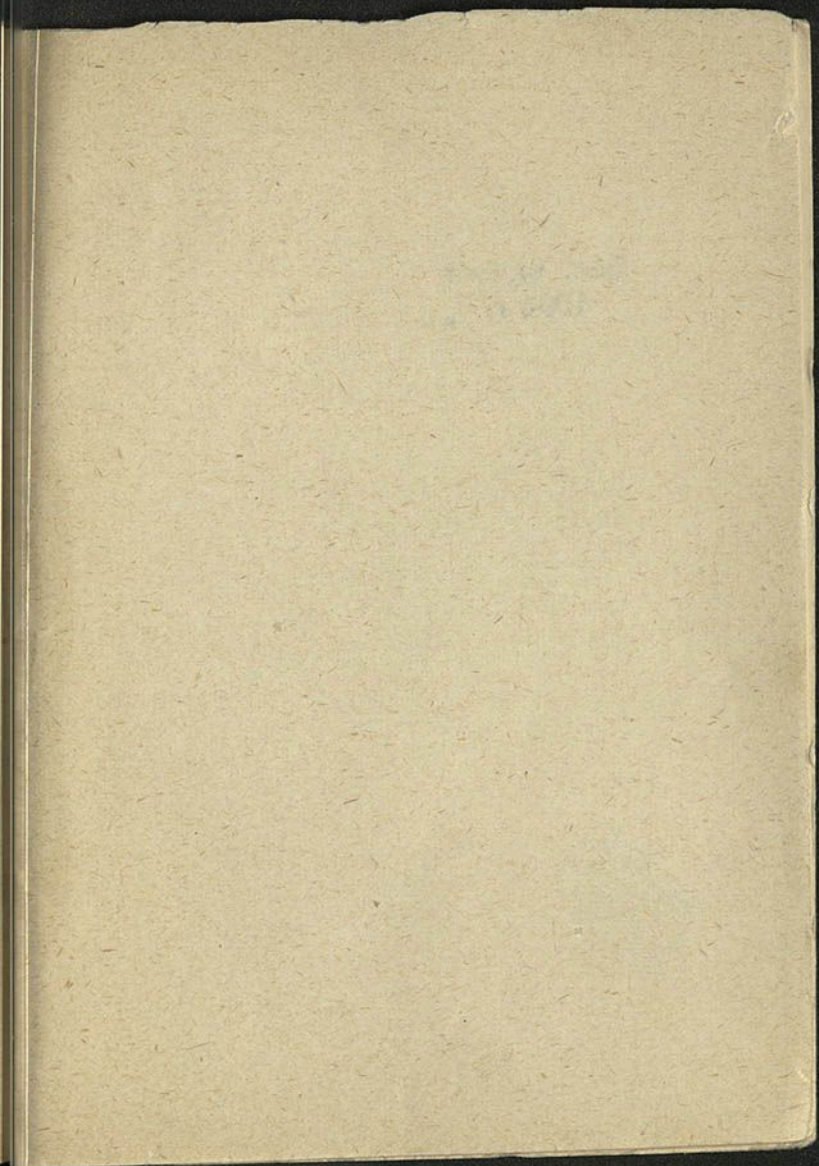

З Ь М Е С Т

Стар.

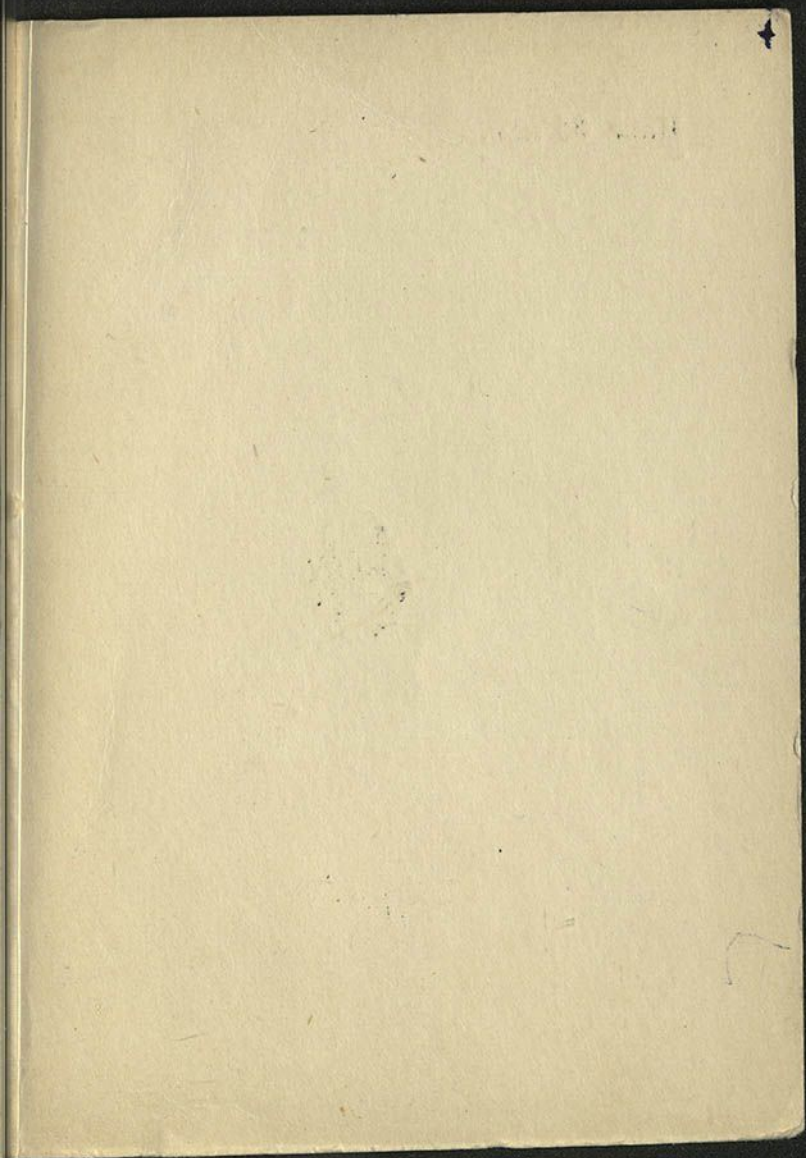
Прадмова	7
Мае вершы	11
Ліпнёвай раніцай	13
Два другі	16
У вастрозе	17
За кратамі	20
Мы — арлы	22
Як пашчы каменнай цясьніна	24
Вастрожны кветнік	25
На прагулцы	27
Астры-нявольніцы	29
Раніца летняя	31
Да мяне вераб'і прылятаюць	33
М. Д. Ці помніш пару красаванья	35
Пчолка-нявольніца	37
Пасыплю крошак...	39
Вастрожнае меню	40
Комсамолу Заходняй Беларусі	43
Былі мне закованы рукі	44
* * * Плакала неба дажджом...	46
Гармонік	48
* * * Прохаладзь васеньня...	51
Мой стол	52
Да сына	53
М о л а д з ь	55
* * * Я ня буду грудзьмі надрывацца	56
Была вясна	58

	<i>Стар.</i>
Начныя думы	60
На сьмерць Сако і Ванцэці	64
У камэры	66
У дэфэнзыве	68
Да паноў судзьдзяў	70
Заходняя Беларусь	73
* * * Сьпялюцца сьняжынкі матылямі...	75
У н а ч ы	76
* * * Шаптала ноч пажоўклымі лістамі	79
О, сумна вясною...	80
Н о ч.	82
У карцары	84
Наша песьня	85
* * * Мне сьняцца яшчэ пацалункі вясны...	87
Не для іх зацьвітуць пралескі	88
Моладзі Заходняй Беларусі	90
Водгалас	92
Кастрычнік	94
Маладзьба	96
Зазьвінеце струны...	97
На Вяльлі	98
Вясковая восень	100
Летняя ноч у вёсцы	102
Восень у вастросе	104
Перажываньні	106
* * * Вабіць, сьмяецца прастор за ваком...	107
* * * Круцяцца каўкі...	108
Восень	109
З-за крат	111
О, дні вясны маёй...	113
* * * За кратай мінаюць вясновыя дні...	114
З новам годам (1928)	117
Першы Май	120

Бел. адзел
1994 г.

a

Цена 85 коп.

1 Акт

gn

80000003 1 150 18

